

мент-освіти в Україні: матеріали VI щорічної міжнародної конференції, (м. Дніпропетровськ, 17-19 лютого 2005 р.). - К.: Навч.-метод. центр "Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні", 2005. - С. 76-81.

Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах / В.Є.Мілерян. - Київ, 2003. - С. 80. Програма навчальної дисципліни "Перша долікарська допомога" для сту-

дентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю 7.110201 "Фармація", кваліфікація "Провізор" /МОЗ України, ЦМК з вищої медичної освіти. - Київ, 2010. - 14 с.

Крышень В.П., Гузенко Б.В., Нор Н.Н.

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ КУРСА "ПЕРВАЯ ДОВРАЧЕБНАЯ ПОМОЩЬ" НА КАФЕДРЕ ОБЩЕЙ ХИРУРГИИ ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ, ОБУЧАЮЩИМСЯ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ "ФАРМАЦИЯ"

Резюме. В статье приведены положительные и отрицательные факторы, которые влияют на уровень усвоения теоретических знаний и практических навыков иностранными студентами из курса первой доврачебной помощи. Уменьшение таких отрицательных факторов, как значительное количество студентов в группах до 12-15; сохраняющийся условный языковой барьер при общении на русском языке; отсутствие базовых знаний по таким фундаментальным дисциплинам, как патологическая анатомия и физиология, фармакология, имеющих место на протяжении II курса обучения иностранных студентов, способствовали бы оптимизации изучения выше названной дисциплины. Также необходимо активно внедрять в систему обучения иностранных студентов не только элементы дистанционной самоподготовки, но и методы дистанционного контроля знаний студентов по изучаемому предмету в системе Moodle сети Интернет.

Ключевые слова: первая доврачебная помощь, иностранные студенты.

Kryshen V.P., Guzenko B.V., Nor N.M.

FEATURES OF TEACHING THE COURSE "FIRST PREDOCTOR CARE" AT THE DEPARTMENT OF GENERAL SURGERY TO FOREIGN STUDENTS WHO STUDY WITH THE MAJOR "PHARMACY"

Summary. The positive and negative factors, which influence on the level of mastering of theoretical knowledge and practical skills foreign students, studying the course of the first predoctor care, are driven in the article. Among negative factors it is necessary to distinguish the following: a big number of students in groups to 12-15; saved certain language barrier at the study of object in Russian language for the foreign students-druggists of II year, absence of base knowledge on such fundamental disciplines, as a pathological physiology and anatomy, pharmacology. Reduction of influence of such factors would assist optimization of study of the indicated discipline. It is necessary to apply in study methods not only elements of distant study of self-study materials for topics of practical lessons, but also methods of distant control and self-control over mastering theoretical knowledge on the given discipline in the system of Moodle the Internet.

Key words: first predoctor care, foreign students.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2013р.

Кришень Валерій Павлович - д.м.н., проф., кафедри загальної хірургії ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"; +38 056 770-58-11; gensur@dsm.a.dp.ua

Гузенко Борис Вікторович - к.м.н., доцент кафедри загальної хірургії ДЗ "Дніпропетровська медична академія МОЗ України"; +38 056 770-58-11; guzenkoborys@meta.ua

© Кулигіна В.М., Гаджула Н.Г.

УДК: 37.091.39: [37.016: 616.31]: 378.4 (61) - 057.875

Кулигіна В.М., Гаджула Н.Г.

Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова, кафедра терапевтичної стоматології (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ВУЗУ

Резюме. У статті розглядаються питання впровадження технологій кооперативного навчання на заняттях терапевтичної стоматології як одного із напрямків удосконалення навчального процесу, що сприяє формуванню клінічного мислення у майбутніх спеціалістів, досягненню ними високих результатів засвоєння знань, практичних навичок і вмінь.

Ключові слова: інтерактивні технології, кооперативне навчання, терапевтична стоматологія.

Нові вимоги, які висуваються державою до підготовки спеціалістів у різних галузях, зумовлюють пошук таких технологій навчання, які б відповідали світовому стандарту освіти, забезпечували б підготовку майбутніх поколінь на високому професійному рівні. Цілий ряд умов, таких як мотивація, наочність, інтерес до предмету, а також формування прийомів розумової діяльності, зокрема узагальнення та систематизації, не можуть бути

ефективно реалізовані лише традиційними формами та методами навчання [Іванченко, 2004; Максимова, 2008]. Потреба в оновленні освіти спричинила появу і поширення великої кількості нових методів та технологій до організації навчального процесу. Одним із інноваційних підходів, здатним формувати активну, творчу, самодостатню особистість, виступає інтерактивне навчання, яке забезпечує перехід від педагогіки знанне-

вої до розвивальної, до опанування студентами умінь і навичок, саморозвитку особистості [Наволокова, 2010; Мухина, 2008; Фасоля, 2007].

Інтерактивне навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, при якій навчальний процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів і кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [Мартинчук, 2005; Подольська, 2008].

Варіантом інтерактивних технологій є метод кооперативного навчання у малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою, що сприяє досягненню вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь [Кукушин, 2005]. Кооперативна (групова) навчальна діяльність студентів втілює в собі можливість скористатися своїми теоретичними знаннями, дозволяє розвинути творче мислення, провести взаємонавчання та взаємодосконалення шляхом багатосторонньої комунікації, залучити всіх учасників у процес обговорення та обґрунтування власної думки, розвинути вміння вести професійну дискусію, виховати повагу до колег та альтернативних ідей і пропозицій [Пометун, 2004; Leigh, 2006]. До групового навчання можна віднести: роботу в парах, ротаційні трійки, "Акваріум", роботу в малих групах тощо.

Окремої уваги вимагає організація роботи в малих групах, коли потрібно вирішити складні проблеми колективним розумом. Метод малих груп - це одна із найбільш популярних стратегій інтерактивного навчання, так як вона дає всім учасникам групи (у тому числі малоініціативним) можливість активно приймати участь у вирішенні поставленої проблеми, практикувати навички співпраці, міжособистісного спілкування, зокрема, вміння активно слухати, сформувавти спільне рішення, вирішити протиріччя, що виникають у процесі дискусії [Курятов, 2000]. Все це часто буває неможливим у великому колективі.

Тому, *метою* роботи є впровадження інтерактивних технологій кооперативного навчання, як одного з напрямків удосконалення навчального процесу на заняттях терапевтичної стоматології студентів Вінницького національного медичного університету для досягнення ними високих результатів засвоєння знань, практичних навичок і вмінь, формування клінічного мислення у майбутніх спеціалістів.

Ефективним кооперативним методом роботи в малих групах на заняттях терапевтичної стоматології є використання технології "Мозковий штурм", на якому викладач визначає проблему, яку студентам необхідно вирішити. При цьому студенти поділяються на малі групи, і всі учасники "штурму", які обдумують проблему, висловлюють свої власні ідеї для її вирішення. Після виголошення всіх ідей їх групують, аналізують та обговорюють у групі.

Іншим методом інтерактивного навчання є метод "Пошук інформації". Викладач розробляє питання,

відповіді на які можна знайти, використовуючи джерела інформації, зокрема, друкований роздатковий матеріал, підручники та навчальні посібники, інтернет-ресурси тощо. Студенти при цьому об'єднуються у групи, кожна з яких одержує питання з теми заняття. Визначається час на пошук і аналіз інформації. Наприкінці заняття кожною групою презентуються результати роботи, які обговорюються і доповнюються учасниками інших груп. Кожен студент, який бере участь в обговоренні, є зацікавленим в досягненні загальних цілей і якнайкращих результатів.

На практичних заняттях з терапевтичної стоматології також використовується метод "Спільний проект", мета якого полягає у пошуку загального вирішення проблеми. Завдання, які отримують групи, різні за змістом і висвітлюють проблему з різних боків. Саме з відповідей представників груп створюється загальний проект, який і узагальнює зміст їхньої діяльності.

Заслугує на увагу використання кооперативних технологій навчання на заняттях терапевтичної стоматології викладачами за методом конкурентних груп у поєднанні з дискусією. Технології такого типу є достатньо складними при організації роботи в групах, але, на нашу думку, найбільш ефективними для одночасного включення всіх учасників в активну роботу для обговорення дискусійних питань. Навчальні цілі методу конкурентних груп зорієнтовані на: вироблення вмінь студентів різнобічно сприймати та комплексно вирішувати конкретну клінічну проблему; аналізувати ситуацію, аргументувати свою думку й толерантно вести дискусію; розвинути системне інтегроване клінічне мислення; сформувати практичні навички та вміння.

Правильно організований сценарій практичного заняття за методом конкурентних груп включає три обов'язкові етапи: підготовчий, основний (виробничий та презентаційний), заключний [Мілерян, 2004]. Етапи відрізняються організацією і правилами їх проведення. За декілька днів до проведення заняття студентам академічної групи пропонується ознайомитись з методичними матеріалами з визначеної теми та критеріями оцінювання.

На підготовчому етапі викладач допомагає сформувати міні-групи студентів до 4 чоловік у кожній; забезпечує студентів переліком джерел фахової літератури, професійними алгоритмами, нетиповими клінічними задачами, рентгенограмами, даними лабораторних обстежень, мікрофільмами-презентаціями, муляжами та фантомами з імітацією даного захворювання. Кожній групі вручається однаковий комплекс завдань, який складається з нетипових задач і практичних навичок. Для полегшення відпрацювання практичних навичок і вмінь, викладач демонструє студентам проведення клінічного обстеження, функціональних методів дослідження, практичних навичок на фантомах (муляжах) або у порожнині рота тематичного хворого.

Під час основного виробничого етапу заняття викла-

дач спостерігає за ходом дискусії, роботою кожного студента та групи в цілому, керує обговоренням клінічних ситуацій у конкурентних групах, забезпечує додатковою інформацією, але не висловлює власної думки та не оцінює висловлювання студентів.

Кожною групою розробляється власний план вирішення однієї клінічної проблеми. Студент у кожній з конкурентних груп відстоює чи доповнює колективну думку групи. Викладач виявляє студента-лідера, який пропонує найбільш точний (раціональний) варіант вирішення проблеми і підвищує загальний результат групи. Після виступів лідерів кожна команда в процесі дискусії захищає свій варіант вирішення завдань. Будь-яка відповідь коментується та виправляється студентами інших груп, таким чином усі студенти приймають участь у навчальному процесі. Студенти кожної групи вирішують суть проблеми та інтегрують її в міждисциплінарному контексті. Між студентами всіх груп відбувається налагодження співпраці, взаємодії, комунікації.

Після того як лідер кожної групи озвучує результати обговорення нетипових задач, відзначаються найбільш правильні рішення, осмислюються труднощі при виконанні завдань і формується кінцеве узагальнююче рішення проблеми.

Викладач виконує координуючу та направляючу роль, оцінює вміння учасників дискусії висловлювати власну думку, причину цих думок, аргументувати, поважати гідність опонента, за необхідності приймає участь у дискусії, пропонує студентам вирішити ще кілька нетипових задач.

Далі студенти під контролем викладача відпрацьовують практичні навички групами на муляжах і фантомах, розшифровують рентгенограми, проводять клінічне обстеження тематичного хворого, за необхідності здійснюють місцеві терапевтичні втручання.

На презентаційному етапі студенти визначаються та оголошують оптимальний шлях вирішення завдань: доповідають викладачу кінцеве рішення проблемних ситуацій, отримані в процесі пошукової роботи результати досліджень, демонструють практичні навички. Викладач оцінює якість отриманого рішення, правильність відповіді, акцентує увагу на спірних (чи невірно вирішених) питаннях, виконує консультативну роль з даної проблеми.

На заключному етапі викладач оцінює результат твор-

чої роботи кожної групи в цілому та проводить індивідуально-диференційоване оцінювання кожного студента за виробленими критеріями (за 5-ти бальною шкалою). Викладачем оцінюється рівень професійних умінь, клінічного мислення, рівень практичних навичок, вміння взаємодії у групі, індивідуальна робота (активність студента при роботі в групі), вміння вести дискусію, самостійно приймати рішення, нестандартно вирішувати проблему, доповідати та презентувати отримані результати, використовувати медичну термінологію, що дуже важливо для майбутнього лікаря.

Висновки та перспективи подальших розробок

1. Використання інтерактивних технологій, зокрема із застосуванням методики кооперативного навчання, сприяє розвитку професійних умінь, формуванню гнучкого та креативного мислення, виробленню практичних навичок, лідерських та особистісних якостей фахівця.

2. Групова робота стимулює узгоджену взаємодію між студентами, відношення взаємної відповідальності та співпраці. Студенти набувають досвіду конструктивної дискусії, культури спілкування та колегіальності; у процесі поетапної дискусії вступають у взаємодію, обмінюються думками, набутим раніше досвідом як у власній групі, так і з членами інших груп; пропонують власне вирішення проблеми; вчать аргументовано відстоювати свою точку зору та дослухатися до інших у процесі пошуку оптимального вирішення проблеми, що й складає суть інтерактивного спілкування та навчання.

3. Використання технологій кооперативного навчання на заняттях терапевтичної стоматології впроваджує горизонтально орієнтовану міждисциплінарну інтеграцію в навчальний процес, дозволяє отримати глибокі знання в галузі стоматології, дає можливість змінювати форми діяльності студентів, зосереджувати увагу на головних питаннях заняття та сприяє досягненню ними високих результатів засвоєння знань.

Все це є надзвичайно важливим та актуальним, оскільки забезпечує ефективне вивчення предмета, підвищує якість клінічної підготовки лікаря стоматологічного профілю і може бути впроваджено в навчальний процес інших медичних вузів.

Список літератури

- Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій; укладач Н.П. Наволокова. - Х.: Вид. група "Основа", 2010. - 176 с. - (Серія "Золота педагогічна скарбниця").
- Іванченко Є.А. Професійна мобільність майбутніх фахівців: навчальний посібник /Іванченко Є.А. - Одеса: СМІЛ, 2004. - 120 с.
- Кукушин В.С. Теорія і методика обучения /Кукушин В.С. - Ростов н/Д.: Феникс, 2005. - 474 с.
- Курятов В.М. Как организовать обучение в малых группах /Курятов В.М. - СПб.: Педагогика, 2000. - 201 с.
- Максимова Н. Інтерактивні методи навчання: крок у майбутнє /Н.Максимова, Л.Порох //Рідна школа. - 2008. - №12. - С. 35-38.
- Мартинчук Н. Активні методи ведення уроку - інтерактивне навчання / Н.Мартинчук //Зарубіжна література. - 2005. - №17. - С. 21-24.
- Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах: метод. посібник /Мілерян В.Є. - К.: Хрещатик, 2004. - 80 с.
- Мухина С.А. Современные инновационные технологии обучения /С.А. - Мухина, А.А.Соловьева. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. - 360 с.
- Подольська О.М. Інтерактивні методи навчання /О.М.Подольська //Управління школою. - 2008. - №19. - С. 21.

- Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук. метод. посіб. /О.І.Пометун, Л.В.Пироженко [за ред. О.І.Пометун]. - К.: Вид-во А.С.К., 2004. - 192 с. №15. - С. 12-13.
- Фасоля А. На пороге личностно-ориентированного образования /А.Фасоля //Зарубежная литература. - 2007. - Leigh D. The Group Trainer's Handbook: Designing and Delivering Training for Groups / Leigh D. - 2006. - P. 198.

Кулыгина В.Н., Гаджула Н.Г.

ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КООПЕРАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ТЕРАПЕВТИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ У СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО ВУЗА

Резюме. В статье рассматриваются вопросы использования технологий кооперативного обучения на занятиях терапевтической стоматологии как одного из направлений усовершенствования учебного процесса, что способствует формированию клинического мышления у будущих специалистов, достижению ими высоких результатов усвоения знаний, практических навыков и умений.

Ключевые слова: интерактивные технологии, кооперативное обучение, терапевтическая стоматология.

Kulygina V.M., Gadzhula N.G.

USING OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF THE COOPERATIVE LEARNING DURING THERAPEUTIC DENTISTRY LESSONS IN THE STUDENTS OF MEDICAL UNIVERSITY

Summary. The article considers the problems of using the technology of cooperative learning as one of the directions of improving of the teaching process during therapeutic dentistry lessons that promotes to achieve high results in mastering knowledge, practical skills and abilities, formation of clinical thinking in the future specialists.

Key words: interactive technology, cooperative teaching, therapeutic dentistry.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2013 р.

Кулигіна Валентина Миколаївна - доктор мед. наук, професор, завідувач кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; +38 0432 57-06-82

Гаджула Наталія Григорівна - кандидат медичних наук, асистент кафедри терапевтичної стоматології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; +38 097 701-19-18; kviriko@rumbler.ru

© Лупальцов В.І., Ворощук Р.С., Ягнюк А.І., Дехтярук І.А.

УДК: 378.147:378.016:617

Лупальцов В.І., Ворощук Р.С., Ягнюк А.І., Дехтярук І.А.

Харківський національний медичний університет, кафедра хірургії №3 (пр. Леніна, 4, м. Харків, Україна, 61022)

РЕФЛЕКСИВНИЙ ПІДХІД ПРИ МОДУЛЬНОМУ НАВЧАННІ ХІРУРГІЇ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВУЗІВ

Резюме. Стаття присвячена подальшому вирішенню проблеми удосконалення методики поступового освідомлення та формування компетенцій майбутнього лікаря з проблем хірургії. Автори пропонують вирішення питання шляхом організації діяльного модульного навчання за технологією рефлексивного підходу при викладанні хірургічних дисциплін. Це дозволяє в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу раціонально використовувати резерви навчального процесу, особливо під час самостійної роботи студентів під контролем викладача. На підставі аналізу літератури, що присвячена проблемі росту та місця рефлексії у навчально-пізнавальному процесі, запропонований механізм використання рефлексивного підходу при викладанні хірургічних дисциплін, який направлений на самореалізацію студента в навчально-пізнавальному процесі під час вивчення хірургії. Систематизовано основні концептуальні ідеї рефлексивного підходу та надано низку специфічних вимог для організації діяльного модульного навчання. Підкреслено необхідність оновлення методичних вказівок для викладачів та студентів з урахуванням цілей рефлексивної діяльності студентів при вивченні хірургічних дисциплін.

Ключові слова: рефлексивний підхід, модульне навчання, хірургія.

Вступ

В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу велика роль відводиться процесу формування здібностей у студентів самостійно працювати з інформацією, осмислювати свої дії, критично оцінювати та знаходити шляхи вирішення виникаючих проблем, аналізувати ситуацію, адекватно змінювати свою діяльність, володіти засобами комунікації, добувати і користуватися інформацією, робити вибір тощо. Це зумовлює потребу впровадження у навчальний процес технології рефлексивного характеру, метою і кінцевим результатом якої є оволодіння способами рефлексивного мислення, пізнавальними вміннями, які б на-

далі входили до інтелектуального апарату особистості майбутнього лікаря-хірурга і застосовувалися в процесі самостійних пошуків нових знань і відкриттів [Монахов, 1995; Селевко, 1998; Самарин, 1964; Юдин, 1976; Чошанов, 1996].

Метою дослідження є розкриття технології рефлексивного підходу до навчання хірургії студентів медичних вузів.

Матеріали та методи

На основі аналізу літератури присвяченій проблемі ролі і місця рефлексії у навчально-пізнавальному про-